

שתותא מעשרים וארבעה הנותרים, שהיא ארבעה זוז. נמצא בהנך שנותרו שיעור לפדיון הבן בדיוק.

דהשתא הוי להו עשרין מתקלי [דינרים] במתקלי [במשקל] דינרא צורי. דאינון עשרין ותמניא זוזי ופלגי ועוד פלגא דדנקא: כלומר, עשרים דינר צורי שוים לעשרים ושמונה וחצי דינרים ערבים ועוד פונדיון [חצי שישית של דינר].

אמר רבא: סילעים [סלעים, שהם שקלי הקדש] דאורייתא — תלתא דינרים ותילתא הוי כל סלע. דהא כתיב "עשרים גרה השקל". ומתרגמינן "עשרין מעין". ותניא: יש מעה כסף הן דינר! נמצא השקל שוה לשלשה דינרים ושליש.

מיתבי: המקדיש שדהו בשעה שהיובל נוהג, פודה כל בית זרע חומר שעורים ממנו בחמישים שקל כסף. וחשבון זה הוא כשהקדישה בשנה הראשונה של היובל, שאינה יוצאת מידי הקדש אלא ליובל הבא. נמצא שהקדישה לארבעים ותשע שנים. אבל אם הקדישה שתיים או שלש שנים לפני היובל נותן לפדיונה סלע ופונדיון לכל שנה שנותרה עד שתצא ביובל. נמצא שערך הפדיון למ"ט שנים הוא מ"ט סלעים ומ"ט פונדיונים.

וקתני עלה בתורת כהנים: והלא סלע של קדש ארבעים ושמונה פונדיון [שהסלע ארבעה דינרים והדינר שש מעות והמענה שני פונדיונים], ופדיון של מ"ט שנים הוא חמישים סלעים. ולפי החשבון האמור של

רבי חנינא אמר: סלע של פדיון הבן שוה כאיפתרא פוסריתא [סלעים קטנים], דמזבנא תמניא מהם בדינרא צורי. וחמש איסתרא מינייהו, בעינן לפדיון הבן! ופליג אתנא דמתניתין שמצריך חמש סלעים צוריים, שהם עשרים דינרים.⁹

א-1 רבי יוחנן אומר: דינרא הדריינא [דינר זהב שטבוע במטבע של אדריינוס קיסר] או דינר טריינא [במטבע של טריינוס קיסר] דשייפא [ישן ביותר, ונישוף שם המלך מחמת יושנו], דמזבנא דינרים אלו בעשרים וחמשה זוזי [דינר כסף צורי] — דל מינייהו דדינרי זהב אלו שתותא [שישית], ואינדך, הנותר מאותו דינר לאחר הפחתת השתות, זהו השיעור לפדיון הבן.

ומקשינן: חני הנותרים לאחר ניכוי השתות, עשרים וחד זוז נכי דנקא [פחות ששית] הוי! שהרי דינר הזהב כולו יש בו עשרים וחמשה זוז. ושתות מעשרים וחמשה זוז הם ארבעה זוז ושתות. נמצא שאחר ניכוי שתות ממנו נותרו עשרים ואחד זוז פחות שתות. והרי לפדיון הבן סגי בה' סלעים שהם עשרים זוז, שהסלע הוא ארבעה זוז.

ומשנינן: אלא דל שתותא מדינר הזהב ועוד זוזא, והנך הנותרים הוי שיעור לפדיון הבן.

ושוב מקשינן: ואכתי קשיא, דהא לאחר ניכוי הזוז רק עשרים זוזי נכי דנקא [פחות שישית] הוי! והא בעינן עשרים זוז.

ומשנינן: אלא דל קודם זוזא מדינר הזהב. ונותרו עשרים וארבעה זוז. ואחר כך דל עוד

9. כן פירש רש"י. אבל תוס' פירשו דאיסתרא הוא שמינית דינר זהב של סוריא. שיש בו

[שליש] זוזא יתירתא דאיכא עילווייהו דה' סלעים; וכדרכא דאמר לעיל דסלע דאורייתא שוה לשלשה זוזים ושליש. הרי דחמשה סלעים עולים לששה עשר זוז ושני שלישי. ואם כן נתתי לך שלישי זוז יותר מהשיעור.

שלח ליה רב אחא לרב אשי: אדרבה, לא די שלא נתת יותר מדאי אלא עדיין יש לך להוסיף. ולישדר לי מר עוד תלתא זוזי אחריני! דהא אוסיפו עילווייהו על הסלעים של תורה שתות. ועתה שיעור חמש סלעים הוא עשרים זוז.

אמר רבי הנינא: כל "כסף" האמור בתורה פתם — הריהו פלע! וסתם "כסף" האמור בנביאים — הריהו ליטריין! [מנים. והמנה עשרים וחמשה סלעים]. וסתם "כסף" דאמור בכתובים — הריהו קינטריין! והוא מטבע של מאה סלעים. חוץ מן כספו של עפרון שקבל מאברהם בעבור מערת המכפלה. שאף על פי שהוא כתוב בתורה בלשון "כסף" פתם — קינטריין היה. דהא כתיב "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר". דמשמע דבכל מקום דאיכא סוחרים מקבלים אותו בתורת שקלים. והיינו דוקא קינטריין. דהא איכא דוכתא דקרו לקינטרא, תיקלא. אבל סלעים וליטריין אין נקראים שם בשם שקלים.

אמר רבי אושעיא: בקשו חכמים לגנוז כל כסף וזהב שבעולם ולאוסרו בהנאה, מפני כספה וזהבה של הלשכה שבירושלים! והוא של הקדש ואסור לזרים. וכשלקחוהו עובדי כוכבים ערבוהו עם זהבם. נמצא דכל כסף

סלע ופונדיון לשנה נמצא פדיון של מ"ט שנים מ"ט סלעים ומ"ט פונדיונים, פונדיון אחד עודף על חמישים סלעים. פונדיון זה מה טיבו? הריהו קילבון [הכרע] לפרוטרוט! שיהיה לפדיון כל שנה בפני עצמה תוספת של חלק אחד ממ"ט בפונדיון להכרע על שיעור הפדיון, שלא יהיה מצומצם בדיוק.

ומכל מקום קשיא, דהא קתני שהסלע הוא מ"ח פונדיון. ושני פונדיונים הם מעה. ומאחר ששני פונדיונים הם מעה ושש מעות הן דינר, נמצא שהדינר שוה ל"ב פונדיונים. וסלע שהוא מ"ח פונדיונים הריהו ארבעה דינרים. ואיך אמרת שהסלע הוא שלשה דינרים ושליש?

ומשנינן: הא דקתני שהסלע הוא מ"ח פונדיונים, היינו לבתר דאוסיפו עילווייהו. שהוסיפו על שיעור שקל הקדש שתות [מלבר שהוא חומש מלגון], ועשאוהו עשרים וארבעה מעות כמדת סלע צורי.

וכדתניא: "עשרים גרה יהיה השקל". למדנו לשקל שהוא עשרים גרה [מעה]. ומנין שאם רצה להוסיף על שיעורו יוסיף? תלמוד לומר: "יהיה". שיכולה להיות בו עוד הויה אחרת.

יכול אף יפחות משיעורו? תלמוד לומר: "עשרים גרה הוא". משמע דוקא "עשרים" ולא פחות.

רב אשי שדר ליה שבסר זוזי לרב אחא בריה דרבינא, דכהן הוי, בשביל פדיון הבן. ושלח ליה רב אשי: לישדר לי מר בחזרה תילתא

אלא לפרושיה קאתי.

שלשים ושנים דינרי צורי. וחמש איסתרא עולים לעשרים דינר. נמצא דלא פליג אתנא דמתניתין

וזהב שבעולם ספק הקדש הוא ואסור בהנאה. עד שמצאו לו מקרא מן התורה להתירו. שנאמר "ובאו בה פריצים וחללוה!" ודרשינן, כיון שבאו פריצים ונטלוהו נפק הכסף לחולין.

ומקשינן: ואמאי בקשו לאסור כל כסף וזהב דבעולם, והא אף אי נימא דכסף הלשכה בקדושתו קיימא, וכי הויא כסף ירושלים רובא דכסף דעלמא? והלא אינו אלא מיעוטא. וזיל בתר רובא בכל כסף שבעולם לומר דלאו מירושלים הוא.

אלא אמר אביי: בקשו לגנוז דינרא הדריינא [של אדרינוס] ודינרא טורייאנא [של טריינוס] דשויאפא [שנישוף מחמת יושנו], מפני טבעה של ירושלים! שכל אלו היו ממטבעות ירושלים ורובן באות מירושלים. עד שמצאו לו מקרא מן התורה שנאמר "ובאו בה פריצים וחללוה".

ג-ב אמר רב יהודה אמר רב אסי: כל כסף האמור בתורה סתם — הריהו כסף צורי! היכא דכתיב "שקל", הוא סלע צורי. והיכא דכתיב "כסף" הוא דינר צורי.⁽¹⁾

וכסף האמור בשל דבריהם של חכמים — הריהו כסף מדינה! שהוא שמינית של כסף צורי. והיינו איסתרא סרסאי דאיירי ביה רבי חנינא לעיל.

ומקשינן: וכי כללא הוא? והרי אדם שתובע את חברו בטענת ממון ומחייבו שבועת הדיינין, שנאמר בה "כסף" סתם, כדכתיב "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור

וגו' שבועת ה' תהיה בין שניהם", ותנן: לשבועת הדיינין צריך טענה של שתי מעות כסף! ולפום כללא דרב יהודה ליבעי שני דינרים שהם כסף צורי. שהרי מעה אינה כסף צורי.

ומשנינן: שאני התם דכתיב "כסף או כלים". ומקשינן: מזה "כלים" שנים, אף "כסף" שנים. וכן מקשינן כלים לכסף. מזה "כסף" שהוא דבר חשוב, אף "כלים" דבר חשוב. נמצא דלאו ב"כסף" בדוקא תליא מילתא אלא בדבר חשוב. שהרי גם בכלים סגי. ומעה כסף הוי נמי דבר חשוב. הלכך בתרי מעות סגי.

ותו מקשינן: והרי חילול מעשר שני על המטבע שנאמר בו "כסף", כדכתיב "וצרת הכסף בידך", ותנן: הפורט סלע ממעות של מעשר שני, שיש בידו פרוטות ורוצה להחליפן לסלע ולהעלותו לירושלים — בית שמאי אומרים: כל הסלע מעות! דאת כל המעות יכול לחלל על הסלע. ובית הלל אומרים: שקל כסף ושקל מעות! שלא יחליף את כל המעות אלא חציין. קתני מיתה שחילל מעיקרא את הפירות על פרוטות נחושת. ואיך מצי למיעבד הכי? והא "כסף" כתיבא, ואין כסף אלא דינר צורי.

ומשנינן: שאני מעשר שני, דכיון דכתיב ביה תלתא זימני "כסף", "ונתת בכסף", "וצרת הכסף" "ונתת הכסף", ריבה כל מילי ואף פרוטות.

ותו מקשינן: והרי חילול הקדש דכתיב ביה "ונתת הכסף וקם לו" ואפילו הכי לא בעינן

1. שהדינר הוא הקטן שבמטבעות צורי. רש"י קידושין י"א. והא דאמר רבי חנינא לעיל דכל